

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ПОЛЬСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК

СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ МЕТОДИКИ ВИВЧЕННЯ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ТА ВИЩОЇ ОСВІТИ

*Збірник тез доповідей
V Міжнародного науково-методичного семінару
та матеріалів Олімпіади знань про Польщу
«Луцькі Діалоги з польською культурою – 2024»*

Київ – Луцьк – Варшава, 14–18 жовтня 2024 року

Луцьк
Вежа-Друк
2024

Рекомендовано до друку на засіданні кафедри
полоністики і перекладу
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 3 від 15 жовтня 2024 року)

ОРГАНІЗАТОРИ:

Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України
Полоністичний Бюлетень Польської академії наук
Фундація розвитку двомовності «Edupova»
Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Інститут Польщі
Факультет філології та журналістики
Навчально-наукова лабораторія українсько-польського перекладу
Навчально-науковий інститут неперервної освіти

Голова оргкомітету:

Анатолій Цюсь, ректор Волинського національного університету імені Лесі Українки, доктор фізичного виховання і спорту, професор, заслужений діяч науки і техніки України.

Наукові керівники:

Наталія Богданець-Білокаленко, доктор педагогічних наук, завідувач відділу навчання мов національних меншин і зарубіжної літератури Інституту педагогіки НАПН України;

Світлана Сухарєва, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри полоністики і перекладу Волинського національного університету, координатор Інституту Польщі;

Наталія Цюлик, кандидат філологічних наук, доцент кафедри полоністики і перекладу Волинського національного університету, координатор Інституту Польщі, завідувач Науково-навчальної лабораторії українсько-польського перекладу;

Лілія Лавринович, декан факультету філології та журналістики, кандидат філологічних наук, доцент, Волинський національний університет імені Лесі Українки;

Світлана Степанюк, завідувач відділу гуманітарних дисциплін, Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти;

Олег Дикий, директор Навчально-наукового інституту неперервної освіти ВНУ ім. Лесі Українки, кандидат педагогічних наук, Волинський національний університет імені Лесі Українки.

С 34 **Стан і перспективи методики вивчення польської мови у закладах середньої та вищої освіти:** зб. тез доповідей ; Київ – Луцьк – Варшава, 14–18 жовт. 2024 р. – Луцьк : Вежа-Друк, 2024. – 257 с.

Тези міжнародного семінару (14–18 жовтня 2024 року, Інститут педагогіки НАПН України - Волинський національний університет імені Лесі Українки - Полоністичний бюлетень ПАН) присвячені дослідженню методики викладання польської мови у закладах середньої та вищої освіти, її лінгвістичним, літературознавчим і перекладознавчим аспектам, а також зв'язку з іншими суміжними дидактичними дисциплінами. Звернено увагу на інноваційні методи вивчення іноземної мови в умовах цифрового розвитку суспільства. Для науковців, викладачів, докторантів, аспірантів, студентів гуманітарних закладів вищої освіти та вчителів загальноосвітніх шкіл.

УДК 373.016:811.162.1+811.162.1:378.016(08)

© Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2024

© Факультет філології та журналістики, 2024

© Інститут Польщі, 2024

© Навчально-наукова лабораторія українсько-польського перекладу, 2024

© Навчально-науковий інститут неперервної освіти, 2024

© Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти, 2024

ЗМІСТ

Baj Olena, Sterenczuk-Bohdanowa Natalia	
Ludowy styl mówienia w powieści Władysława Reymonta «Chłopi».....	6
Krzysztof Nadija	
Obraz polskiego miasta w trylogii kryminalnej Zygmunta Miłoszewskiego.....	10
Бай Олена	
Творчий шлях В. Шимборської до Нобелівської премії	13
Білань Ірина (науковий керівник: Бай Олена)	
Складносурядні синтаксичні зв'язки в романі Миколи Лозинського «Книга»	16
Боднарчук Ірина (науковий керівник: Сухарєва Світлана)	
Особливості молодіжної тематики у повісті Ізабелли Сиви «Смак свіжої малини»	19
Будько Мар'яна (науковий керівник: Полежаєва Тетяна)	
Фраземіка в контексті творчості Віслави Шимборської	22
Вакуліна Карина (науковий керівник: Яручик Ольга)	
Зародження епохи позитивізму в Польщі в ХІХ ст.....	27
Васейко Юлія, Котушко Ірина	
Функції прикметників на позначення емоцій у романі «Вогнем і мечем».....	30
Василенко Юлія (науковий керівник: Полежаєва Тетяна)	
Особливості найпопулярніших польських молодіжних сленгізмів	34
Васянович Ганна (науковий керівник: Вікторія Остапчук)	
Мотивна парадигма фразок Станіслава Кошевського.....	37
Вишневська Оксана	
До питання інтерпретації поетичного тексту здобувачами освіти.....	40
Горела Карина (науковий керівник: Яручик Ольга)	
Візія України у творчості Богдана Юзефа Залеського	44
Грицевич Юрій	
Полонізми в тексті повісті «Царівна» О. Кобилянської.....	48
Давидюк Софія-Олександра (науковий керівник: Яручик Ольга)	
Авторські неологізми у творчості Ю. Тувіма.....	52
Демусь Аліна (науковий керівник: Бай Олена)	
Сленгова лексика в сучасному польському медіапросторі	57
Демченко Наталія, Чала Анна	
Мовні засоби впливу в сучасній польській рекламі: лексичні, морфологічні, синтаксичні, стилістичні	60
Діхтярук Ганна (науковий керівник: Васейко Юлія)	
Маніпуляції в медіапросторі: специфіка функціонування	65
Дудай Карина (науковий керівник: Яручик Віктор)	
Граматичні трансформації під час перекладу публіцистичних текстів видання «Gazeta Wyborcza» на українську мову.....	68
Дудник Альбіна (науковий керівник: Яручик Ольга)	
Творчість Адама Міцкевича раннього періоду	72
Кійко Дарія (науковий керівник: Полежаєва Тетяна)	
Стилістичні засоби реалізації польських прислів'їв і приказок про добро і зло в польській мові	75
Климчук Марія (науковий керівник: Бай Олена)	
Мовно-стилістичні особливості пейзажної лірики Яна Каспровича.....	78
Кметь Надія (науковий керівник: Яручик Ольга)	
Проблематика поетичної творчості Антонія Слонімського	81
Колган Олена, Колган Тетяна	
Розвиток країнознавчої компетентності студентів засобами краєзнавства під час вивчення польської мови як іноземної.....	85
Колеснікова Юлія	

літератора й має значний вплив на українську культуру та мистецтво. Він став символом національного відродження та патріотизму, надихаючи майбутні покоління на високі творчі досягнення та продовження шляху національного розвитку.

Таким чином, творчість митця залишається не лише невід'ємною складовою української культурної спадщини, але й вічним джерелом натхнення для майбутніх поколінь, які продовжуватимуть розкривати талант та глибокий зміст його творчості.

Література

1. Астаф'єв О. Поезія Юзефа-Богдана Залеського в рецепції Івана Франка. *Київські полоністичні студії*, 2017. Т. 29. С. 135–153.
2. Вознюк О. Візія українця як іншого у польському літературному дискурсі. *Літературознавчі обрії*. Вип. 16. Львів, 2010. С. 159–164.
3. Ляхова Ж. Тарас Шевченко і Юзеф-Богдан Залеський: культурологічний контекст, перегуки. *Слово і Час*, 2003. №3. С. 43–55.
4. Франко І. Юзеф-Богдан Залеський // Франко І. Зібр. творів у 50-ти т. Київ: Наукова думка, 1980. Т. 27. С. 23–32.
5. Poezye Józefa Bohdana Zaleskiego. URL:https://pl.wikisource.org/wiki/Strona:Poezye_J%C3%B3zefa_Bohdana_Zaleskiego.djvu/053 (дата звернення 13.04.2024).
6. Zaleski B. Wybór poezyj. Kraków, 1909.

Юрій Грицевич – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та лінгводидактики, Волинський національний університет імені Лесі Українки

Полонізми в тексті повісті «Царівна» О. Кобилянської

Полонізми – потужний лексичний пласт мовотворчості Ольги Кобилянської. Характеризуючи ідіолект письменниці, Олеся Палінська слушно зауважила: *«Межа між польською й українською в О. Кобилянської тим більше тонка, що це не лише споріднені мови, але й ті мови, що обидві претендували на статус рідної. Тому польська і здійснює такий сильний інтерферуючий вплив на українську, проявляючись на різних рівнях мовної системи»* [3]. За словами Ярослава Розумного, *«щоб матірню мову зробити своїм мистецьким знаряддям, вона мусіла важче працювати, як котрий-*

небудь із її колег, бо її коріння, силою обставин, було відрізано від культурного українського середовища» [2, с. 8]. Потужний іншомовний струмінь слів польського походження вмотивовує лексико-семантичний аналіз запозичень.

Далі в статті наводимо фрагмент реєстру виявлених полонізмів у тексті повісті «Царівна»:

денервувати ‘нервувати’, пор.: «– Ти навіть і сукні не вмієш в руці держати так, як треба, – казала вона. – Волочитьсья за тобою, мов яка гадина, і **денервує**» [1, с. 33], пор. пол. *denerwować* – drażnić, wprawdzać z równowagi [4];

діткнути ‘завдати кому-небудь неприємностей ущипливими, дошкульними словами або діями’, пор.: «При чужих стаю чогось неспокійна, наче боюся їх доторкнути й словом, щоб не завдала якого болю, або щоб вони мене **не діткнули** чим» [1, с. 30], пор. пол. *dotknąć (dotykać)* – sprawić komuś przykrość [4];

етикетальний ‘який стосується норм поведінки і правил ввічливості в якому-небудь товаристві’, пор.: «– Ну, за моє здоровлення колись-то, коли я вас не пізнав перше по законах етикетальних, а так лише» [1, с. 50], пор. пол. *etykietalny* – zgodny z etykietą, ceremonialny, oficjalny [4];

захланний ‘скупий’, пор.: «Тебе цілий повіт знає, який ти **захланний!**» [1, с. 40], пор. пол. *zachłanny* – chciwy, nienasycony, łakomy, łapczywy, razerny, chytry, żarłoczny [4];

захланність ‘жадібність’, пор.: «Не надіялася, що вона порахує видатки за похорон своєї теці, моєї дорогої бабуні, котра була без різниці для всіх добра й щира, котра подарувала тітці ще за життя стільки речей, знаючи її **захланність**, щоби вже тим успособити її добре для мене!» [1, с. 34], пор. пол. *zachłanność* – nienasycenie w pożądanii czegoś, chciwość, pożyteczność [4];

зле ‘присл. погано, недобре’, пор.: «Лиш тим чином міг би ти піти на медицину. Чи це, може, **зле**? – **Зле** настільки, мамочко, що я хочу бути свобідним» [1, с. 10], пор. пол. *złe* – brak szczęścia, niesprzyjający los; zło; czyn wyrządzający komuś krzywdę; zło [4];

квестія ‘проблема; питання’, пор.: «Годі мені розводитись тут о цій **квестії** бог зна як» [1, с. 56], пор. пол. *kwestia* – pewne zagadnienie, sprawa do rozstrzygnięcia [4];

легуміни ‘ласощі’, пор.: «Не буде там уже далі кава готова? Я щось наче голод чую. **Легуміни** не ситять мене ніколи!..» [1, с. 10], пор. пол. *legumina* – słodka potrawa, najczęściej mączna, podawana jako

deser [4];

лектура ‘читання’, пор.: «Вони – духовні потвори, зроджені нездоровою лектурою» [1, с. 60], пор. пол. *lektura* – coś, co się czyta; czytanie [4];

матура ‘у гімназії – іспити на атестат зрілості’, пор.: «Не бракувало багато, а був би перепав **при матурі**, але що був сильним математиком, то професор того предмета, саме той, що придбав йому місце в Мораві, вступився за ним, а всі прочі панове мов показалися і перепустили» [1, с. 59], пор. пол. *matura* – 1. egzamin zdawany po zakończeniu szkoły średniej; 2. świadectwo zdania egzaminu po zakończeniu szkoły średniej [4];

надзорець ‘наглядач’, пор.: «Молодіж чується свобіднішою, коли не бачить **надзорців** над собою. Нехай бавляться! Лишіть їх, пане Орядин!» [1, с. 47], пор. пол. *nadzorca* – osoba mająca nadzór nad kimś lub nad czymś, zarządzająca czymś [4];

обходити ‘цікавити, турбувати кого-небудь; стосуватися когось’, пор.: «За тебе не піде! Ти з усіх хлопців найменше її **обходиш**» [1, с. 33], пор. пол. *obchodzić* – przejmować się czymś, mieć na uwadze [4];

пані професорова ‘жінка професора’, пор.: «– Але не думайте, дорога **пані професорова**, – оповідала вона, – що він був з тих славних угорських циганів-музикантів, межі котрими стрічається не раз справжніх князів щодо багатства!» [1, с. 38], пор. пол. *profesorowa* – małżonka profesora [4];

передвчора ‘позавчора’, пор.: «**Передвчора** святкувала свої іменини, а з них жоден ані не писнув» [1, с. 97], пор. пол. *przedwczoraj* – dzień poprzedzający dzień wczorajszy; w dniu poprzedzającym dzień wczorajszy [4];

посполу ‘разом’, пор.: «Опісля ми гляділи **посполу** на себе!» [1, с. 36], пор. пол. *pospołu* – dawniej: wspólnie, razem, wespół; pospołem [4];

пощо ‘навіщо, для (заради, задля) чого’, пор.: «**Пощо** писати, що в моїм серці діялося?» [1, с. 11], «**Пощо** він мене здоровив? Адже ми собі незнайомі, а то й зовсім незнайомі...» [1, с. 38], пор. пол. *po co* – zaimek wprowadzający pytanie lub pytanie zależne dotyczące celu czynności lub celu posiadania czegoś [4];

противно ‘навпаки’, пор.: «**Противно**. Мені дає він знов доказ, що існує рід інтелігенції, котра виробляється дійсно сама з себе й котра викликає поступ» [1, с. 55], пор. пол. *przeciwnie* – 1. w przeciwnym kierunku 2. w zupełnie inny sposób [4];

становисько ‘місце, роль у суспільстві, в соціальному чи

професійному середовищі, в сім'ї і т. ін.', пор.: «– Ха-ха-ха! Ніколи! І для чого ніколи, коли вільно спитати? Мабуть, тобі його **становисько** запідле? – **Становисько** ні, але він сам, як чоловік, не має для мене нічого симпатичного» [1, с. 29], пор. пол. *stanowisko* – miejsce wykonywania jakiejś czynności; miejsce postępu; miejsce występowania zwierząt lub roślin; 2. stałe zajęcie; posada; etat; 3. czyjaś pozycja w środowisku [4].

фантування 'опис та продаж чийогось майна за борг', пор.: «– Чому дурак? Нащо йому клопотів? А може, ще й **фантування**?» [1, с. 83], пор. пол. *fantować* – dawniej: 1. brać w zastaw, zajmować; 2. fantować się – oddawać w zastaw, zastawiać [4];

флегматичне 'присл. повільно, спокійно, врівноважено, зі слабким виявленням емоцій (про нервову організацію, темперамент)', пор.: «– На медицину? Ні, Мунечку! – запротестував вуйко **флегматичне**. – Медицина задорога наука» [1, с. 10], пор. пол. *flegmatyczny* – powolny, opanowany, nieulegający emocjom [4];

фризура 'зачіска, завите волосся', пор.: «На вершці її високої, модної **фризури** дрижали кінці стяжок фіолетового чепчика, що стирчали догори, а страусове перо, що по довгим відпочинку на дні її найдорожчої скрині опинилося цього вечора на такім «високім становиську», дрижало і хиталося сумно з причини надто енергічних рухів голови» [1, с. 77], пор. пол. *fryzura* – odpowiednio uczesane włosy [4].

Отже, в художньому тексті повісті «Царівна» лексеми-полонізми, взаємодіючи з іншими мовними одиницями, виконують насамперед номінативну функцію. Окрім цього, помічено використання іншомовних елементів у функції мовної характеристики героїв, соціального статусу тощо.

Література

1. Кобилянська О. Царівна. [Електронний ресурс]. URL: <https://osvita.ua/doc/files/news/698/69855/kobylianska-olha-iulianivna-tsarivna.pdf> (дата звернення: 14.10.2024).

2. Копач О. Мовостиль Ольги Кобилянської. Торонто : Канадське наукове товариство імені Шевченка, 1972. 188 с. [Електронний ресурс]. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/10660/file.pdf> (дата звернення: 13.10.2024).

3. Палінська О. М. Змішування мовних кодів в ідіолекті Ольги Кобилянської [Електронний ресурс]. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20190319-zmishuvannya-movnih-kodiv-v-idiolekti-olgi-kobilyanskoj/> (дата звернення: 23.10.2024).

4. Słownik języka polskiego. URL: <https://sjp.pwn.pl/> (дата звернення: 08.10.2024).

*Софія-Олександра Давидюк – студентка 3 курсу Волинського національного університету імені Лесі Українки;
Науковий керівник: Ольга Яручик, кандидат філологічних наук, доцент кафедри полоністики і перекладу Волинського національного університету імені Лесі Українки*

Авторські неологізми у творчості Ю. Тувіма

Вивчення індивідуально-авторських неологізмів є важливою темою в сучасній лінгвістиці, оскільки мова постійно змінюється та розвивається. Мова художньої літератури є важливим джерелом для вивчення цих змін.

У науковій літературі для позначення індивідуальних авторських новотворів використовуються різні терміни, такі як «індивідуальні слова», «авторські або індивідуально-авторські неологізми», «стилістичні або індивідуально-стилістичні неологізми», «неологізми контексту», «одноразові неологізми», «літературні неологізми», «слова-саморобки», «слова-експромти», «слова-метеори», «неологізми поета або поетичні неологізми», «оказіоналізми» [1, с. 164].

У енциклопедії «Українська мова» наведено такий опис даного виду неологізмів: *«Незвичне, здебільшого експресивно забарвлене слово, утворене на основі наявного в мові слова або словосполучення, іноді з порушенням законів словотворення чи мовної норми, що існує лише в певному контексті, в якому воно виникло»* [2, с. 432].

Видатний польський поет Юліан Тувім був обдарований абсолютним слухом до віршів, подібним музичному відчуттю. Він вміло експериментував із звуками, створюючи багато неологізмів і словникових ігор, що не впливають з інтелектуальної гри, а здебільшого ґрунтуються на звукових гармоніях і дисонансах. У своїй поезії «Słowieńnie» він використав надзвичайно витончені неологізми:

«W białodrzewiu jaśnie dźni słoneczko,